

Asia: VN/17748/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi kuntalain 90 §:n ja hyvinvointialueesta annetun lain 95 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Huomiot kuntalain 90 §:ään ehdotetusta muutoksesta (uusi 3 momentti)

Äänekosken kaupunki pitää ehdotettua muutosta perusteltuna, kuitenkin jäljempänä kysymykseen 3 annetussa vastauksessa esitetyin varauksin.

Huomiot hyvinvointialueesta annetun lain 95 §:ään ehdotetusta muutoksesta (uusi 4 momentti)

Ei lausuttavaa.

Muut kommentit esitysluonnoksesta

Hallituksen esitysluonnoksessa tarkoitettu muutos kuntalakiin on perusteltu. Sen keskeinen hyöty arviomme mukaan on viestinnällinen eli kunnille ja kuntien päätöksentekijöille tuleva tehtävä ottaa hallintosäännössä huomioon myös poikkeusoloihin ja häiriötilanteisiin varautuminen, mikä onkin hyvin tärkeää. Samanaikaisesti on kuitenkin korostettava, että esitetty lainmuutos sellaisenaan on käytännössä vailla reaalisia vaikutuksia, koska muuttuvan lain nojalla kunnissa mahdollisesti hyväksyttäviksi tuleville uusille hallintosääntömääräyksille ei lainsäädännössä ole eikä muutosesityksessäkään esitetä aineellisia rajoja tai sisältöä. Hallituksen esitysluonnoksen perusteella jää avoimeksi, että millaisia uusia määräyksiä hallintosääntöön käytännössä voitaisiin lainmuutoksen nojalla kirjoittaa vai onko niin, että varsinaisia uusia mahdollisuuksia ei oikeastaan tule.

Jos hallintosääntömääräysten äärirajat jäävät vasta tuomioistuimissa arvioitaviksi (mahdollinen väite hallintosäännön hyväksymiseen liittyvästä toimivallan ylityksestä), voidaan katsoa, että oikeustila ei juurikaan selvene, vaan käy osittain jopa vaikeaselkoisemmaksi ja hankalammin ennakoitavaksi.

Esimerkkeinä hallintosääntömääräyksistä, joilla olisi todellisia kunnan päätöksenteko- ja hallintomenettelyä tehostavia vaikutuksia poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa, voisivat olla muutokset valtuustolle ja kunnanhallitukselle normaalioloissa säädettyihin tehtäviin, valtuuston kokousmenettelyyn ja mahdollisesti myös päätöksiin liittyviin muutoksenhakumenettelyihin.

Voidaan sanoa, että valmiuslain 108 §:n säännökset ovat tämän tarkoituksen kannalta varsin riittäviä, mutta ongelmana on, että näiden soveltaminen edellyttää valmiuslain käyttöönottoa ja sitä, että käyttöönottoasetus käsittää myös 108 §:n mukaiset toimivaltuudet.

Koska valmiuslain käyttöönottokynnys on täysin perustelluista syistä korkea, ongelmaksi tulee, että sen tarjoamat mahdollisuudet kunnallisen hallinto- ja päätöksentekomenettelyn tehostamiseen ja nopeuttamiseen jäävät hyödyntämättä monissa normaaliolojen häiriötilanteissa. Voidaan ajatella esimerkiksi sellaisia alueellisesti rajattuja häiriötilanteita, jotka merkitsevät suuria vaikeuksia joissakin kunnissa, mutta joilla ei valtakunnallisia vaikutuksia ole lainkaan tai ei ainakaan samassa määrin.

Katsomme, että esimerkiksi valtuuston päätösvaltaisuuden edellytyksenä olevasta, kuntalain 103 §:n 1 momentin mukaisesta läsnä olevien valtuutettujen kahden kolmasosan osuudesta kaikista valtuutetuista tulisi voida häiriötilanteessa tilapäisesti poiketa myös ilman, että valtioneuvosto ja eduskunta ovat päättäneet valmiuslain 108 §:n mukaisten toimivaltuuksien käyttöönotosta. Tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi kuntalain 103 §:n 1 momentin muuttamista kuulumaan seuraavasti:

"Valtuusto on päätösvaltainen, kun vähintään kaksi kolmasosaa valtuutetuista on läsnä. Hallintosäännössä voidaan määrätä, että valtuuston puheenjohtajan toteamissa normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa valtuusto on kuitenkin päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet valtuutetuista on läsnä."

Heikkilä Aleks
Äänekosken kaupunki - Äänekosken kaupunginhallitus 5.9.2022